

ILMARISEN OSAVUOSIRAPORTTI

1.1.–30.9.2018

RAKENNAMME ASIAKASLÄHTÖISEMPÄÄ JA TEHOKKAAMPAA TYÖELÄKEKUMPPANIA

TAMMI–SYYSKUUN KEHITYS LYHYESTI:

- Alkuvuoden vakuutusmaksutulo oli 4,0 miljardia euroa. Nettoasiakashankinta maksutulolla mitattuna oli syyskuun loppuun mennessä 78 miljoonaa euroa. Eläkkeitä maksettiin yhteensä 4,2 miljardia euroa 450 000 eläkkeensaajalle.
- Ilmarisen sijoitussalkku tuotti tammi–syyskuussa 3,0 prosenttia (5,5 prosenttia 1.1.–30.9.2017). Sijoitusten markkina-arvo oli syyskuun lopussa 47,0 miljardia euroa (38,9 miljardia euroa 30.9.2017). Pitkällä aikavälillä sijoitukset ovat tuottaneet reaalisesti keskimäärin 4,2 prosenttia vuodessa.
- Vakavaraisuuspääoma oli syyskuun lopussa 10 044 (9 158) miljoonaa euroa ja vakavaraisuusaste oli 127,0 (130,6) prosenttia.
- Integraation toimeenpano etenee suunnitellusti. Ilmarisen organisaatiota uudistetaan entistäkin asiakaslähtöisemmäksi ja tehokkaammaksi. Työkykyriskien hallinta ja kuntoutus vahvistuu.

AVAINLUVUT	1-9/2018	1-9/2017	2017
Vakuutusmaksutulo, milj. e	4 031	3 214	4 312
Maksetut eläkkeet, milj. e	4 243	3 515	4 722
Hoitokustannustuotoilla katettavat liikekulut, milj. e	109,8	82,2	108,9
Hoitokulusuhde, %	81,5	81,7	81,1
Sijoitustuotto, %	3,0	5,5	7,2
Sijoitusomaisuuden arvo, milj. e	46 975	38 920	39 355
Vakavaraisuuspääoma, milj. e	10 044	9 158	9 421
Vakavaraisuusaste	127,0	130,6	131,2

Osavuosisirportissa esitetyt luvut ovat tilintarkastamattomia. Esitetyt vertailuluvut aiemmilta vuosilta ovat Ilmarisen lukuja ennen Eteran sulautumista.

ILMARINEN

TOIMITUSJOHTAJAN KATSAUS

”Ilmarisen vakuutusmaksutulo nousi tammi–syyskuun aikana 4,0 miljardiin euroon. Nettoasiakashankinta maksutulolla mitattuna oli alkuvuoden aikana 78 miljoonaa euroa. Vakuutuskantamme vahvistuu edelleen vuodenvaihteessa, kun OP Ryhmä siirtää henkilöstön lakisääteisen työeläkevakuuttamisen Ilmarisen hoidettavaksi. OP-Eläkekassan edustajisto päätti eläkevastuiden siirrosta heinäkuussa. Siirto edellyttää vielä viranomaishyväksyntää. Eläkkeensaajia oli syyskuun lopussa noin 450 000 ja maksoimme tammi–syyskuun aikana eläkkeitä yhteensä 4,2 miljardia euroa. Uusia eläkepäättöksiä teimme yhteensä yli 25 000.

Eläkevakuuttamisessa jatkoimme valmistautumista kansallisen tulorekisterin käyttöönottoon. Ensi vuoden alusta alkaen työnantajat ilmoittavat palkkatiedot kuukausittain tulorekisteriin, josta työeläkeyhtiöt ja muut tiedon tarvitsijat saavat sen reaaliajassa. Erillisiä vuosi- tai kuukausi-ilmoituksia työeläkeyhtiöön ei jatkossa tarvitse tehdä. Muutos yrityksille on iso, ja toimeenpanolla alkaa olla jo kiire: syyskuussa toteuttamamme kyselyn mukaan vasta puolet yritysten palkka- ja taloushallinnossa työskentelevistä tunsivat tulorekisterin vaikutukset oman yrityksensä toimintaan. Olemme omalta osaltamme pyrkineet lisäämään tietoisuutta viestimällä aktiivisesti tulorekisterin aiheuttamista muutoksista sekä järjestämällä asiakasyrityksillemme koulutustilaisuuksia ja webinaareja tulorekisteriin valmistautumisesta.

Rakennamme Ilmarisesta yhä asiakaslähtoisempää, tehokkaampaa ja vetovoimaisempaa työeläkekumppania. Asiakkaat odottavat työeläkeyhtiöltä sujuvia sähköisiä vakuutus- ja eläkepalveluja sekä tukea työkykyriskien hallintaan ja kuntoutukseen. Asiakkailta saadun palautteen perusteella vahvistamme työkykypalvelujamme, ja olemme nostaneet työkykyriskin hallinnan ja kuntoutuksen omaksi liiketoimintalinjakseen. Haluamme tarjota asiakkaillemme parhaat palvelut, asiantuntemusta ja dataa työkykyjohtami-

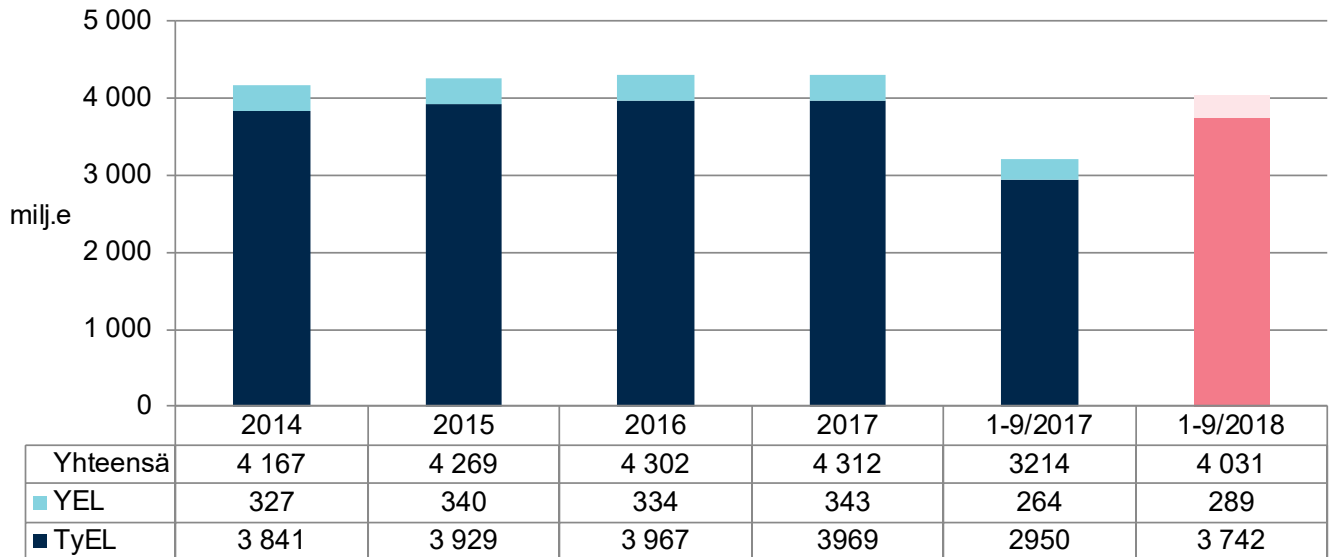
sen tueksi. Tammi–syyskuun aikana olemme toteuttaneet yli 2 000 työkykyä tukevaa hanketta yhdessä asiakasyritystemme kanssa. Palveluihimme ollaan myös tyytyväisiä: lähes yhdeksän kymmenestä suosittelisi työkykyasiantuntijoidemme valmennuksia ja konsultaatioita. Syyskuussa palkitsimme Suomen iloisimman yrittäjän kilpailussa, jonka tavoitteena on kiinnittää huomiota yrittäjien työkykyyn ja hyvinvointiin. Yli 400 ehdokkaan joukosta valituksi tuli helsinkiläinen kauneusalan yrittäjä Lauri Salmi. Jo viiden kerran järjestetyssä kilpailussa annettiin kaikkiaan yli 80 000 yleisöääntä.

Laajeneva kauppasota ja muut poliittiset riskit ovat lisänneet levottomuutta sijoitusmarkkinoilla koko alkuvuoden ajan. Ilmarisen sijoitustuotto tammi–syyskuussa oli 3,0 prosenttia ja sijoitusvarallisuus kasvoi 47,0 miljardiin euroon. Kolmas vuosineljännes oli erityisesti osakemarkkinoilla parempi kuin kaksi edellistä. Kvartaalin kokonaistuotto nousi 1,8 prosenttiin. Vuoden alusta laskettuna parhaiten tuottivat osakesijoitukset, 6,0 prosenttia. Kiinteistöinvestiitit tuottivat 3,9 prosenttia ja korkosijoitustuen tuotto jäi 0,6 prosenttiin. Pitkän aikavälin keskimääräinen reaalin vuosituotto oli 4,2 prosenttia, mikä ylittää selvästi Eläketurvakeskuksen laskelmissaan käyttämän 3,0 prosentin tuotto-oletuksen. Vakavaraisuusaste vahvistui hieman edellisestä vuosineljänneksestä ja oli syyskuun lopulla hyvällä tasolla 127 prosentissa.

Kiinteistöinvestiitissä Ilmarinen laajensi kansainvälisten kiinteistöinvestiitien salkkua sijoittamalla toimistokiinteistöihin Alankomaiden Rotterdamissa sekä Saksan Frankfurtissa. Ilmarisen osittain omistama kauppakeskus Redi avasi ovensa Helsingin Kalasatamassa syyskuussa. Ilmarisen omalle toimitalolle myönnettiin LEED-ympäristöluokitus, joka huomioi mm. energiatehokkuuden, ympäristökuormituksen ja työmatkaliikkumisen.

Ilmarisen ja Eteran vuodenvaihteessa toteutuneen yhdistymisen toimeenpano on edennyt suunnitellusti. Tietojärjestelmien integraatio jatkuu vaiheittain loppu- ja ensi vuoden aikana. Integraatiosta ja tietojärjestelmien alaskirjauksista syntyvät kustannukset rasittavat hoitokustannustulosta, joka oli syyskuun lopussa 24,9 miljoonaa euroa. Kustannustehokkuutta kuvaava hoitokustannussuhde oli 81,5 prosenttia. Yhdistymisen tuomien synergiaetujen odotetaan parantavan kustannustehokkuutta merkittävästi tulevina vuosina. Tavoitteenamme on säästää vuosittaisissa hoitokustannuksissa vähintään 20 miljoonaa euroa vuodesta 2020 alkaen. Sijoitustoiminnan kokonaiskustannuksissa tavoiteltuihin 20 miljoonan euron synergiahyötyihin johtavat toimenpiteet on jo saatu toteutettua.”

VAKUUTUSMAKSUTULO TAMMI–SYYSKUU 2018

TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA SIOITUSMARKKINAT

Suomen talouden ripeä kasvu on jatkunut edelleen kuluvana vuonna. Erityisesti työllisyyden kasvu on ollut voimakasta. Työntekijämäärät Ilmarisen suhdanne-indeksiin kuuluvissa yrityksissä ovat kasvaneet alkuvuonna 5,9 prosenttia vuoden takaiseen verrattuna. Kuukausittain julkaistava indeksi seuraa reaaliaikaisesti työntekijämäärien kehittymistä yhteensä 15 000 asiakasyrityksessämme. Palkkasumman nopea kasvu on kohentanut julkisen talouden tasapainoa ja työeläkejärjestelmän tulopohjaa. Kuluvan vuoden aikana työeläkelaitosten maksutulo kasvaa nopeammin kuin eläkemeno.

Myös globaali talous on alkuvuonna kehittynyt suotuisasti. Poliittisiin riskeihin liittyvät uutiset ja uhat olivat markkinaliikkeiden kannalta keskiössä vuoden kolmannella neljänneksellä. Kauppasota ja laajenevat tullit erityisesti Yhdysvaltain ja Kiinan välillä, Italian uuden hallituksen vakaus- ja kasvusopimuksen tulkintoja haastava ekspansiivinen finanssipolitiikka, Brexit-neuvottelut ja markkinoiden luottamuksen horjumisen Turkissa harjoitettavaan raha- ja finanssipolitiikkaan pitivät talousotsikot negatiivisena ja sijoittajat varovaisina. Huolimatta negatiivisista uutisista yritysten tuloskasvu ja -odotukset ovat pysyneet edelleen korkealla tasolla ja inflaatiokehitys on ollut maltillista. Työttömyys laskee maailmanlaajuisesti. Kauppasodan kiihtyminen ja epävarmuuden kasvu hidastavat kuitenkin kasvuodotuksia. Italian uuden hallituksen toiminta haastaa EU:ta ja markkinoiden luottamusta voimakkaasti. Talousympäristö

sinänsä näyttää vakaalta, mutta poliittinen ympäristö luo uhkakuvia.

Riskittömät korot olivat nousussa kolmannella vuosineljänneksellä erityisesti USA:ssa. Kasvu- ja inflaatiokehitys mahdollistavat edelleen rahapolitiikan hitaan normalisoinnin. Osakkeet olivat nousussa USA:ssa, mutta myös tuntuva kurssilaskua nähtiin erityisesti maissa, jotka olivat negatiivisten uutisten kohteena. USA:n korkojen nousu painoi kehittyvien markkinoiden tuottoja niin korko-, valuutta- kuin osakesijoituksissa. Suomen osakemarkkina tuotti edelleen hyvin. Italian ja Saksan korkoero leveni edelleen kolmannen vuosineljänneksen aikana, kun taas luottoriskillisät yleisemmin laskivat kesäkuun lopun tasoilta.

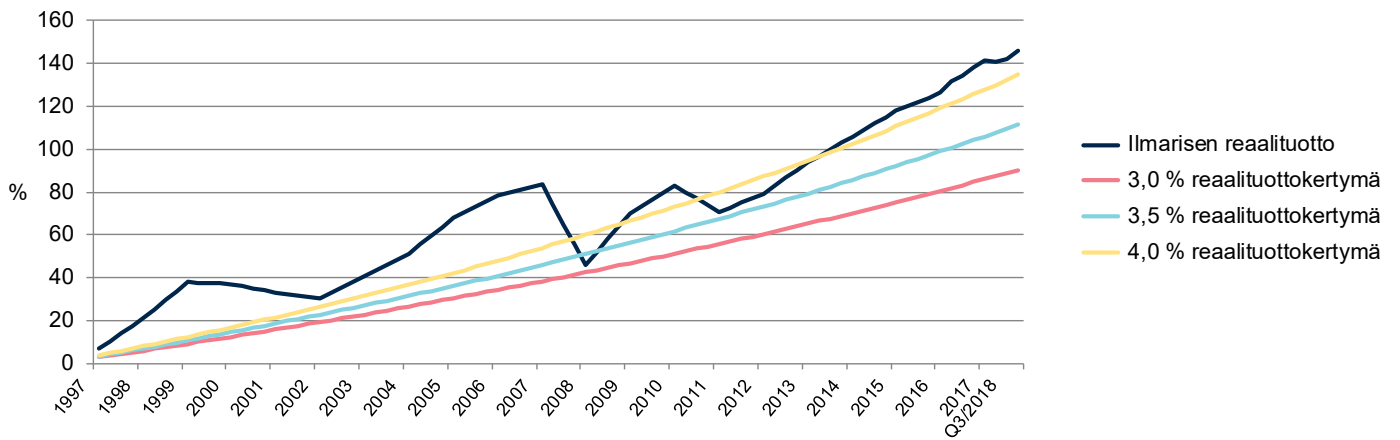
VAKUUTUSTOIMINTA

Ilmarisella oli syyskuun lopussa eläkkeensaajia yhteensä 452 622 (334 815), joille maksettiin eläkkeitä vuoden alusta lukien yhteensä 4 243 (3 515) miljoonaa euroa. Uusia eläkepäättöksiä tehtiin tammi–syyskuussa yhteensä 25 123 (22 090) kappaletta. Yhteensä eläkepäättöksiä annettiin 41 858 (35 333) kappaletta. Uusia kuntoutuspäättöksiä tehtiin 3 287 (2 574).

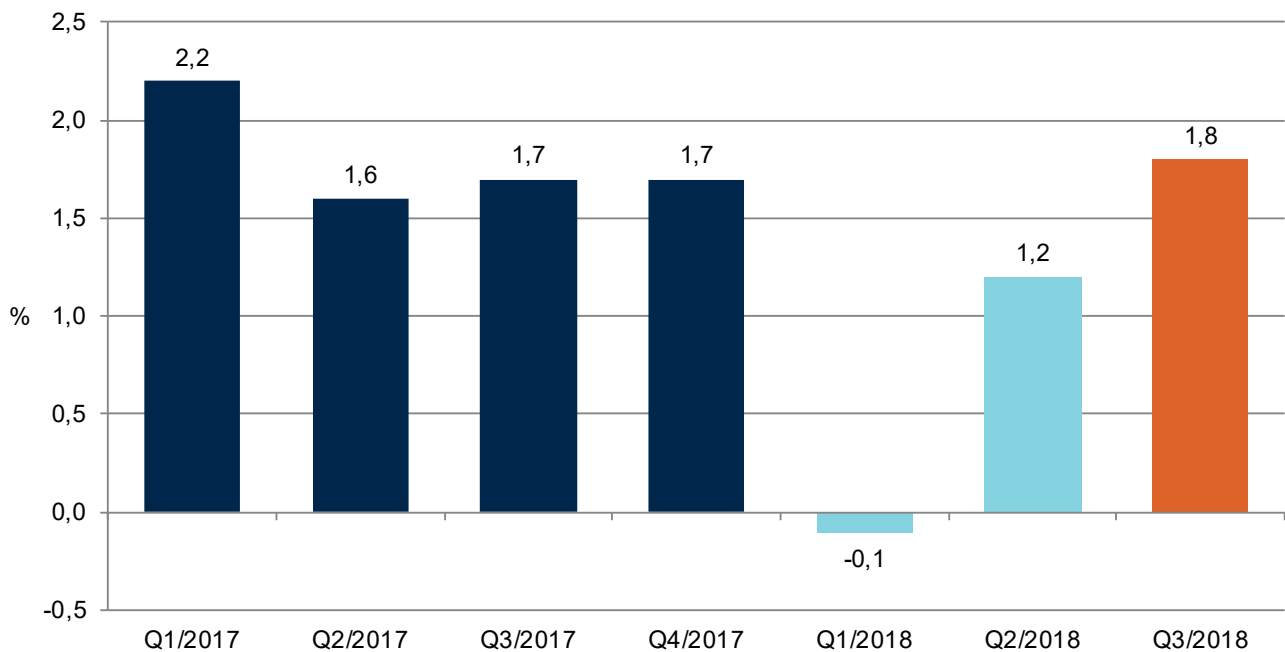
Ilmarisen nettoasiakashankinta on kehittynyt suotuisasti, vaikka viime vuoden vastaavan ajankohdan tasosta hieman jäätiinkin. Maksutulolla mitattuna nettoasiakashankinta oli vuoden alusta 78 (96) miljoonaa euroa.

Syyskuun lopussa Ilmarisen oman toiminnan kustannustehokkuutta mittaava hoitokulusuhde oli 81,5 prosenttia ja hoitokustannustulos 24,9 miljoonaa

SIJOITUSTEN KUMULATIIVINEN NETTOTUOTTO 1997–30.9.2018

SIJOITUSTUOTOT NELJÄNNESVUOSITTAIN

euroa. Hoitokustannustulosta rasittavat integraatiosta ja tietojärjestelmien alaskirjauksista syntyvät kustannukset. Yhdistymisen tuomien synergiaetujen odotetaan parantavan kustannustehokkuutta merkittävästi tulevina vuosina.

SIJOITUSTUOTOT

Ilmarisen sijoitukset olivat vuoden 2018 kolmannen neljänneksen päättyessä käyvin arvoon yhteensä 46 975 miljoonaa euroa (38 920 miljoonaa euroa 30.9.2017). Sijoitusten tuotto käyville arvoille laskettuna oli 3,0

(5,5) prosenttia. Inflaatio kolmannen vuosineljänneksen lopulla oli 1,0 prosenttia ja Ilmarisen sijoitusten arvon reaalisesti tuotoksi muodostui tammi–syyskuussa 1,9 prosenttia. Viiden viimeisimmän vuoden vuotuinen keskituotto käyville arvoille on ollut 6,2 prosenttia, mikä vastaa keskimäärin 5,5 prosentin vuotuista reaalityttoa. Laskettuna vuodesta 1997 Ilmarisen sijoitusten kokonaistuotto käyville arvoille on ollut keskimäärin 5,8 prosenttia vuotta kohden. Tämä vastaa 4,2 prosentin vuotuista reaalityttoa.

Korkosijoitusten osuus sijoituskannasta oli 37,3 (39,9)

prosenttia ja tuotto käyville arvoille 0,6 (1,7) prosenttia. Niiden markkina-arvo oli yhteensä 17 522 (15 541) miljoonaa euroa. Joukkovelkakirjalainojen osuus Ilmarisen sijoitusvarallisuudesta oli 32,7 (36,2) prosenttia ja tuotto 0,5 (1,6) prosenttia. Muiden rahoitusmarkkinavälineiden ja talletusten osuus sijoitusvarallisuudesta oli 2,6 (1,5) prosenttia ja tuotto 0,2 (2,8) prosenttia. Lainasaamiset muodostivat 2,1 (2,2) prosentin osuuden sijoitusvarallisuudesta ja niiden tuotto oli 2,6 (2,5) prosenttia. Joukkovelkakirjalainojen modifioitu duraatio oli 0,8 (0,1) vuotta.

Noteerattujen ja noteeraamattomien osakesijoitusten sekä pääomasijoitusten osuus sijoituksista oli 44,5 (44,3) prosenttia. Niiden arvo oli kolmannen vuosineljänneksen lopussa 20 911 (17 248) miljoonaa euroa. Noteerattujen osakkeiden osuus riskijakaumassa oli 35,9 (32,8) prosenttia. Noteeratuista osakesijoituksista kotimaisten osuus oli 27,7 (24,9) prosenttia. Osakesijoitusten käyvin arvoin laskettu tuotto oli 6,0 (10,8) prosenttia. Noteerattujen osakesijoitusten tuotto oli 4,1 (11,3) prosenttia.

Kiinteistösijoitukset olivat syyskuun lopussa 6 009 (4 385) miljoonaa euroa. Kiinteistösijoitusten osuus kaikista sijoituksista oli 12,8 (11,3) prosenttia, josta epäsuoria sijoituksia oli 1,3 (1,1) prosenttiyksikköä. Kiinteistösijoitusten kokonaistuotto oli 3,9 (2,3) prosenttia. Suoraan omistettujen kiinteistöjen tuotto oli 3,3 (1,9) prosenttia.

Sijoituksia hedge-rahastoihin, hyödykesijoituksia sekä muita sijoituksia oli kolmannen neljänneksen lopussa sijoitusvarallisuuden markkina-arvosta 5,4 (4,5) prosenttia. Näiden yhteenlaskettu tuotto oli -5,4 (0,3) prosenttia ja arvo syyskuun lopussa 2 532,6 (1 745,6) miljoonaa euroa.

VAKAVARAISUUS

Ilmarisen vakavaraisuuspääoma oli syyskuun lopussa 10 044 (9 158) miljoonaa euroa. Vakavaraisuuspääomaan sisältyvä Ilmarisen oma pääoma oli 175 (108) miljoonaa euroa, käypien arvojen ja kirjanpitoarvojen arvostusero 7 128 (6 076) miljoonaa euroa ja osittamaton lisävakuutusvastuu 2 796 (3 008) miljoonaa euroa.

Ilmarisen vastuuvélka oli 40 010 (32 994) miljoonaa euroa. Vakavaraisuusvastuuvéllassa 37 184 (29 966) miljoonaa euroa ei huomioida osittamatonta lisävakuutusvastuuta 2 796 (3 008) miljoonaa euroa eikä YEL:n mukaisesta perusvakuutuksesta avoimiksi saataviksi jääneitä työeläkevakuutusmaksuja 29 (21) miljoonaa euroa.

Ilmarisen vakavaraisuusaste 30.9.2018 oli 127,0 (130,6) prosenttia. Vakavaraisuuspääoman suhde vakavaraisuusrajaan oli 1,6 (1,9).

MUUTOKSET ORGANISAATION JOHDOSSA

Ilmarisen toimitusjohtajana aloitti 1.8.2018 KTM, eMBA

Jouko Pölonen. Vt. toimitusjohtajana 1.3.–31.7.2018 toiminut Stefan Björkman siirtyi pois Ilmarisen palveluksesta syyskuun lopussa.

Ilmarisen hallitus päätti syyskuussa johtoryhmän kokoonpanon ja roolitusten muutoksesta. Työkykyriskin hallinta ja kuntoutus muodostaa jatkossa oman liiketoimintalinjansa, jonka johtajaksi ja johtoryhmän jäseneksi nimitettiin työkykyjohtaja Kristiina Halonen. Johtoryhmään nousivat uusina jäseninä myös henkilöstöjohtaja Sami Ärilä ja talousjohtaja Matias Klemelä. Toimitusjohtajan sijaiseksi nimitettiin Sini Kivihuhta, joka vastaa Ilmarisen vakuutus- ja eläkepalveluista. Toiseksi varatoimitusjohtajaksi nousi sijoitusjohtaja Mikko Mursula. Muutokset astuivat voimaan 1.10.2018.

TULEVAISUUDENNÄKYMÄT

Maailmantalous kasvaa edelleen, mutta ennusteita on korjattu hieman alaspäin. Kiristyvä rahapolitiikka ja keskuspankkielvytyksen vähentäminen hidastavat talouskasvua, ja samaan aikaan poliittiset riskit lisäävät epävarmuutta osakemarkkinoilla. Kauppapolitiikkaan ja tulleihin, Brexit-neuvotteluihin, Yhdysvaltain kongressin väliavaleihin ja Italian populistihallitukseen liittyvät uutiset tulevat lyhyellä tähtämellä olemaan edelleen markkinoiden huomion keskipisteessä. Käynnissä oleva kolmannen vuosineljänneksen tuloskausi antaa tässä suhdannetilanteessa tärkeää informaatiota siitä, miten yritysten tulokset ovat kehittyneet ja miten yritykset näkevät poliittisen epävarmuuden kasvun vaikuttavan omiin tulevaisuuden näkymiinsä. Markkinoiden kyky sietää negatiivisia yllätyksiä on tällä hetkellä heikko. Sijoitustoiminnassa onkin lähivuosina syytä varautua matlampiin tuottoihin, kuin mitä viime vuosina on nähty.

Suomen talous kasvaa vielä tänä vuonna suhteellisen ripeästi, mutta ennakoimme kasvuvauhdin hidastuvan ensi vuonna vajaan 1,5 prosenttiin. Taustalla on kansainvälinen talouskehitys, mutta myös kotimaassa investointien ja erityisesti rakentamisen kasvu on taitumassa. Työllisyys jatkaa kasvuaan vielä ensi vuonna, mutta nopeimman kasvun vaihe on siinäkin ohitse. Työllisyyden ja palkkasumman kehitys vaikuttaa suoraan työeläkeyhtiöiden vakuutusmaksutulon. Pitkällä aikavälillä eläkejärjestelmän kestävyys vaikuttaa sijoitustuottojen ja työllisyyden lisäksi myös väestökenteen kehitys ja syntyvyys, joka on viime vuosina ollut poikkeuksellisen alhainen.

Lisätietoja

Jouko Pölonen, toimitusjohtaja, p. 050 1282

Mikko Mursula, varatoimitusjohtaja, sijoitukset, p. 050 380 3016

Jaakko Kiander, yhteiskuntasuhdejohtaja, p. 050 583 8599

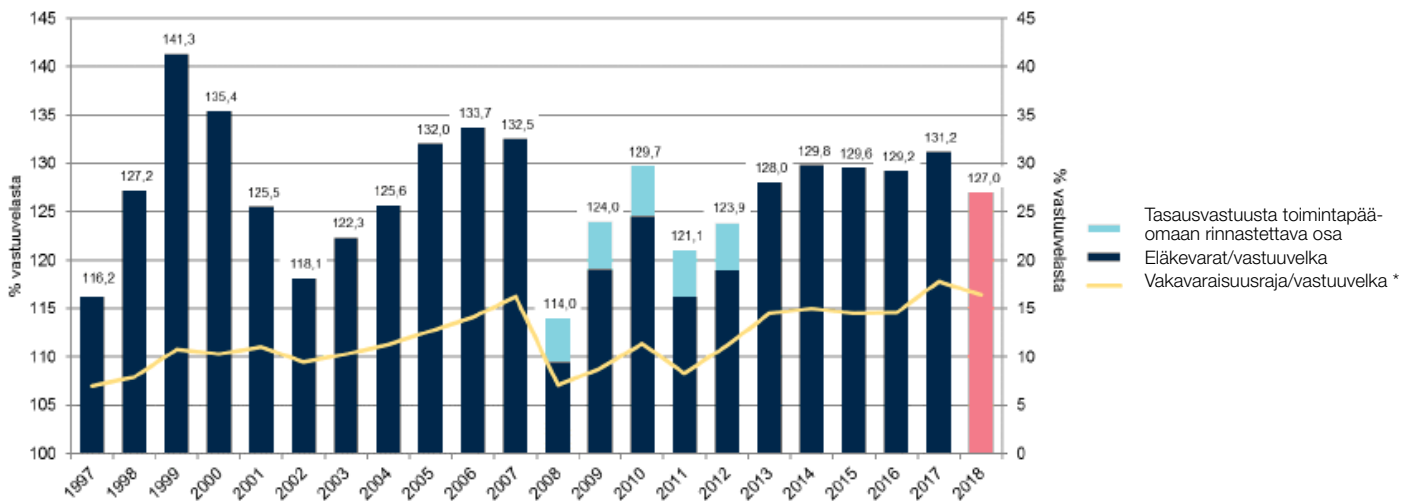
LIITETAULUKOT

Raporttia täydennetty taulukoilla 21.3.2019.

TULOKSEN SYNTY, MILJ. E	1.1.-30.9.2018	1.1.-30.9.2017	2017
Vakuutusliikkeen tulos	-21,3	8,9	13,3
Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin	-214,6	759,0	1 038,8
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin (+)	1 372,6	2 039,8	2 693,4
Vastuuvelan tuottovaatimus (-)	-1 587,2	-1 280,8	-1 654,6
Hoitokustannustulos	24,9	18,4	25,4
Muu tulos	0,0	0,0	0,9
Kokonaistulos	-211,0	786,3	1 078,4

VAKAVARAISUUS	30.9.2018	30.9.2017	31.12.2017
Vakavaraisuusraja, milj.e	6 101	4 953	5 373
Vakavaraisuuspääoman enimmäismäärä, milj.e	18 304	14 859	16 118
Vakavaraisuuspääoma, milj.e	10 044,0	9 158,0	9 420,7
Vakavaraisuusaste, % ⁽¹⁾	127,0	130,6	131,2
Vakavaraisuusasema ⁽²⁾	1,6	1,9	1,8

- 1) Eläkevarat suhteessa STM asetuksen (614/2008) 11 §:n 10 kohdan mukaiseen vastuuvelkaan.
 2) Vakavaraisuuspääoma suhteessa vakavaraisuusrajaan.

Vakavaraisuusasema oli 1,9 (2,0).

Eläkevarat vasemman ja vakavaraisuusraja oikean asteikon mukaan.

Aikaisempien vuosien osalta sovelletaan vuoden 2017 esitystapaa.

- *) Vakavaraisuusraja muuttui 1.1.2017 uuden lainsäädännön tultua voimaan. Vakavaraisuuspääoman määrä pysyi lähes ennallaan, mutta vakavaraisuusrajan laskentaperiaatteet muuttuivat. Tämän seurauksena vakavaraisuusasemaa kuvaava suhdeluku vakavaraisuuspääoma/vakavaraisuusraja pieneni.

SIJOITUSJAKAUMA KÄYVIN ARVOIN

PERUSJAKAUMA						
	30.9.2018		30.9.2017		31.12.2017	
	milj. e	%	milj. e	%	milj. e	%
Korkosijoitukset	17 522,4	37,3	15 540,6	39,9	15 158,4	38,5
Lainasaamiset	975,1	2,1	852,3	2,2	833,1	2,1
Joukkovelkakirjalainat	15 339,8	32,7	14 088,5	36,2	13 980,8	35,5
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	1 207,5	2,6	599,8	1,5	344,6	0,9
Osakesijoitukset	20 910,6	44,5	17 248,4	44,3	17 755,9	45,1
Noteeratut osakkeet	16 567,0	35,3	13 737,1	35,3	14 017,8	35,6
Pääomasijoitukset	3 580,5	7,6	2 553,9	6,6	2 600,6	6,6
Noteeraamattomat osakesijoitukset	763,1	1,6	957,5	2,5	1 137,4	2,9
Kiinteistösijoitukset	6 009,3	12,8	4 385,2	11,3	4 682,9	11,9
Suorat kiinteistösijoitukset	5 415,9	11,5	3 976,6	10,2	4 308,4	10,9
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	593,4	1,3	408,7	1,1	374,6	1,0
Muut sijoitukset	2 532,6	5,4	1 745,6	4,5	1 757,9	4,5
Hedge-rahastosijoitukset	1 732,2	3,7	748,1	1,9	748,6	1,9
Hyödykesijoitukset	-2,1	0,0	0,7	0,0	-15,2	0,0
Muut sijoitukset	802,5	1,7	996,8	2,6	1 024,4	2,6
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	46 974,8	100,0	38 919,9	100,0	39 355,1	100,0

RISKIJAKAUMA						
	30.9.2018		30.9.2017		31.12.2017	
	milj. e	%	milj. e	%	milj. e	%
Korkosijoitukset	13 004,8	27,7	11 297,5	29,0	10 272,7	26,1
Lainasaamiset	975,1	2,1	852,3	2,2	833,1	2,1
Joukkovelkakirjalainat	5 993,0	12,8	2 839,0	7,3	4 539,7	11,5
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset *	6 036,7	12,9	7 606,2	19,5	4 900,0	12,5
Osakesijoitukset	21 190,7	45,1	16 273,1	41,8	17 482,9	44,4
Noteeratut osakkeet	16 847,2	35,9	12 761,7	32,8	13 744,8	34,9
Pääomasijoitukset	3 580,5	7,6	2 553,9	6,6	2 600,6	6,6
Noteeraamattomat osakesijoitukset	763,1	1,6	957,5	2,5	1 137,4	2,9
Kiinteistösijoitukset	6 026,4	12,8	4 385,2	11,3	4 682,9	11,9
Suorat kiinteistösijoitukset	5 415,9	11,5	3 976,6	10,2	4 308,4	10,9
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	610,6	1,3	408,7	1,1	374,6	1,0
Muut sijoitukset	6 752,8	14,4	6 964,1	17,9	6 916,6	17,6
Hedge-rahastosijoitukset	1 732,2	3,7	748,1	1,9	748,6	1,9
Hyödykesijoitukset	-20,5	0,0	220,6	0,6	37,3	0,1
Muut sijoitukset	5 041,1	10,7	5 995,3	15,4	6 130,6	15,6
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	46 974,8	100,0	38 919,9	100,0	39 355,1	100,0

Joukkovelkakirjalainojen modifioitu duraatio on 0,8 vuotta.

*) Sisältää johdannaisten vaikutuksen.

SIJOITUSJAKAUMA JA TUOTOT

	PERUSJAKAUMA MILJ. E	%	RISKIJAKAUMA MILJ. E	%	TUOTTO %	VOLATILITEETTI
Korkosijoitukset	17 522,4	37,3	18 811,5	40,0	0,6	
Lainasaamiset	975,1	2,1	975,1	2,1	2,6	
Joukkovelkakirjalainat	15 339,8	32,7	5 993,0	12,8	0,5	1,7
Julkisyhteisöjen joukkovelkakirjalainat	5 704,3	12,1	4 138,7	8,8	-2,1	
Muiden yhteisöjen joukkovelkakirjalainat	9 635,5	20,5	1 854,4	3,9	2,1	
"Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset (ml. sijoituksiin kohdistuvat saamiset ja velat)"	1 207,5	2,6	11 843,4	25,2	0,2	
Osakesijoitukset	20 910,6	44,5	21 190,7	45,1	6,0	
Noteeratut osakkeet	16 567,0	35,3	16 847,2	35,9	4,1	5,8
Pääomasijoitukset	3 580,5	7,6	3 580,5	7,6	14,1	
Noteeraamattomat osakesijoitukset	763,1	1,6	763,1	1,6	12,6	
Kiinteistösisijoitukset	6 009,3	12,8	6 026,4	12,8	3,9	
Suorat kiinteistösisijoitukset	5 415,9	11,5	5 415,9	11,5	3,3	
Kiinteistösisijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	593,4	1,3	610,6	1,3	9,4	
Muut sijoitukset	2 532,6	5,4	6 752,8	14,4	-5,4	
Hedge-rahastosijoitukset	1 732,2	3,7	1 732,2	3,7	3,7	4,3
Hyödykesijoitukset	-2,1	0,0	-20,5	0,0	-	
Muut sijoitukset	802,5	1,7	5 041,1	10,7	-18,8	
Sijoitukset yhteensä	46 974,8	100,0	52 781,5	112,4	3,0	2,1
Johdannaisten vaikutus			-5 806,7	-12,4		
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	46 974,8		46 974,8	100,0		

Joukkovelkakirjalainojen modifioitu duraatio on 0,8 vuotta.

Avoim valuuttaposisio on 24,5 % sijoitusten markkina-arvosta.

Kokonaistuottoprosentti sisältää sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut.

SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO SITOUTUNEELLE PÄÄOMALLE

	SIJOITUSTEN NETTOTUOTOT KÄYVIN ARVOIN, MILJ. E	SITOUTUNUT PÄÄOMA, MILJ. E	TUOTTO-% SI- TOUTUNEELLE PÄÄOMALLE	TUOTTO-% SITOUTUNEELLE PÄÄOMALLE	TUOTTO-% SITOUTUNEELLE PÄÄOMALLE
	1.1.-30.9.2018	1.1.-30.9.2018	1.1.-30.9.2018	1.1.-30.9.2017	1.1.-31.12.2017
Korkosijoitukset	108,4	18 247,6	0,6	1,7	1,6
Lainasaamiset	23,7	928,5	2,6	2,5	3,4
Joukkovelkakirjalainat	82,4	15 819,0	0,5	1,6	1,2
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset*	2,4	1 500,1	0,2	2,8	5,4
Osakesijoitukset	1 188,3	19 651,4	6,0	10,8	14,8
Noteeratut osakkeet	635,0	15 631,6	4,1	11,3	13,9
Pääomasijoitukset	436,8	3 094,1	14,1	10,6	14,7
Noteeraamattomat osakesijoitukset	116,5	925,8	12,6	5,5	26,8
Kiinteistösisijoitukset	223,5	5754,4	3,9	2,3	5,0
Suorat kiinteistösisijoitukset	169,0	5 171,8	3,3	1,9	4,7
Kiinteistösisijoitusrahastot ja yhteissijoitukset	54,5	582,6	9,4	5,1	7,4
Muut sijoitukset	-126,9	2360,6	-5,4	0,3	-2,2
Hedge-rahastosijoitukset	50,4	1 355,5	3,7	-1,5	-1,0
Hyödykesijoitukset	15,0	-20,6	-73,1	-92,7	-41,2
Muut sijoitukset	-192,4	1 025,7	-18,8	2,7	-2,7
Sijoitukset yhteensä	1 393,3	46 014,1	3,0	5,5	7,3
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-20,7	0,0	0,0	0,0	0,0
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	1 372,6	46 014,1	3,0	5,5	7,2

TIIVISTELMÄ TUNNUSLUVUISTA

	1.1.-30.9.2018	1.1.-30.9.2017	1.1.-31.12.2017
Vakuutusmaksut, milj.e	4 031	3 214	4 312
Sijoitustoiminnan nettotuotto, milj.e	1 373	2 042	2 693
Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle, %	3,0	5,5	7,2

	30.9.2018	30.9.2017	31.12.2017
Vastuvelka, milj.e	37 184	29 966	33 391
Vakavaraisuuspääoma, milj.e	10 044	9 158	9 421
suhteessa vakavaraisuusrajaan	1,6	1,9	1,8
Eläkevarat, milj.e	47 228	39 124	39 634
% vastuvelasta	127,0	130,6	131,2
TyEL -palkkasumma, milj.e *	20 400	16 700	16 709
YEL -työtulosumma, milj.e *	1 680	1 490	1 484

*) Arvio vakuutettujen koko vuoden palkka- ja työtulosummasta.